

Työvoimapalveluiden vähenevät resurssit ja vaikutus palveluihin

Hallitusohjelman mukaan Suomessa palkitaan ahkeruudesta, työstä ja toimeliaisuudesta. Työ- ja elinkeinoministeriö asettaa toimialalleen alustavasti hallitusohjelmasta johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2016, joista yhtenä on työllistämisen esteiden purkaminen ja työvoimahallinnon uudistaminen työllistymistä tukevaksi.

On positiivista, että hallitusohjelman yksi kärkihankkeista on kohdennettu osatyökykyisten työllistymisen edistämisen toimenpiteiden etsimiseen. Tähän liittyvät kokeilut ovat ensiarvoisen tärkeitä ja on myös tärkeää, että kokeiluista löydetään käytäntöjä, joilla osatyökykyisten työvoimapotentialia saadaan pysyvästi käyttöön. Julkisen työvoima- ja yrityspalvelujen kokonaisuudistuksessa arvioidaan vaikeimmin työllistyvien työvoimapalveluiden järjestämistä tuun ja resurssien siirtomahdollisuus kunnille. Samalla tulee arvioida kunnan taloudellinen kantokyky selviytyä tehtävästä ja siirtää tehtävän toteuttamiseksi riittävästi resursseja valtion hallinnosta.

Myös digitalisaation lisääminen palveluiden tuottamisessa on positiivista ja taloudellisesti järkevää. Sen sijaan työvoimahallinnon sähköisten palveluiden lisääminen kattamaan kaiken asiakaspalvelun, ei ole kannatettavaa. Monien erityisryhmien palveluiden tarjonnan osalta tulee käyttää harkintaa, jotta palveluiden saatavuuden haasteet eivät aiheuttaisi putoamista kokonaan palveluiden piiristä.

Työllistymisen ulkopuolelle jääminen on yhteiskunnalle kallista. On tärkeää, että osatyökykyiset työllistyvät ja kaikki voimavarat saadaan käyttöön. Talousarvioesityksessä työvoimahallinnon resurssivähennykset kohdistuvat kipeimmin siihen asiakasryhmään, joka työvoimapalveluita eniten tarvitsee. Näitä asiakasryhmiä ovat työvoimakoulutusta, palkkatukea työllistykseen ja kuntouttavaa työtoimintaa tarvitsevat.

Resurssien leikkauksista aiheutuu väijäämättä se, että työttömyyden kasvaessa yhä suurempi osa jää työllistämistoimenpiteiden, työn ja myös koulutuksen ulkopuolelle. Kasvavan asiakasmäärän ja resurssien vähentämisen edessä työvoimahallinnon asiakasohjaus ei pysty vastaamaan kysyntään, jolloin riskinä on, että valuma työvoimahallinnon palveluista kunnan sosiaalitoimen palveluihin kiihtyy edelleen ahdistuen näin kuntien jo ennestään tiukkaa taloutta. Kuntien tehtävänä on järjestää mm. kuntouttavaa työtoimintaa. Palvelun järjestämiseksi ja toteuttamiseksi kunnat tarvitsevat myös resursseja.

Yhteiskunnallinen tilanne ja haasteet ansiotyöpaikkojen löytämisessä aiheuttavat sen, että työmarkkinatuen saajien määrät tulevat kasvamaan. Kun ansiosidonnaisen työttömyysturvan maksupäiviä vähennetään, kasvavat kuntien maksuvelvoitteet entisestään. Kunnille syntyy ns. sakkomaksujen lisäksi muitakin kertyviä kustannuksia kuten päihde- ja mielenterveys-työn, aikuissosiaalityön ja terveydenhuollon kustannuksia.

1. Työvoimahallinnon palveluiden laaja sähköistäminen aiheuttaa hankaluuksia

TE-palveluiden digitalisointi ei saa tapahtua henkilökohtaisen palvelun kustannuksella, jotta ei syrjäytetä ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tukea tarvitsevia työnhakijoita TE-palveluiden piiristä.

Kaikki asiakkaat eivät pysty hyödyntämään sähköisiä palveluita esimerkiksi puutteellisen kielitaidon, vähäisten it-taitojen tai hankalan elämäntilanteen vuoksi. Osalla asiakkaista palvelutarve on niin monimuotoista, ettei sähköinen palvelu ole tarkoituksenmukainen.

Henkilöt, joilla on sairauden tai vamman vuoksi työkyvyn rajoitteita, tarvitsevat henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta. Verkkoasiointi ja sähköiset neuvontapalvelut eivät pysty vastaamaan kaikkiin palveluohjauksen tarpeisiin.

2. Palkkatuki on tärkeä väline osatyökykyisten henkilöiden työllistymiselle

Palkkatuki on tärkeä työllistymisen tukimuoto osatyökykyisille, vammaisille ja mm. ammatillisesta erityisopetuksesta valmistuneilla. Palkkatukirahoja ollaan supistamassa, kun ne jo nyt loppuvat kesken ja työllisyystilanne pahenee edelleen.

Työpaikkojen syntymiseen ja siirtymiin välityömarkkinoiden ja avoimien työmarkkinoiden rajapintaan tulisi reilusti panostaa. Palkkatukimäärärahojen riittävyys ja kohdentaminen vammaisille ja osatyökykyisille henkilöille tulee varmistaa.

3. Työvoimakoulutuksen ja ohjaavan palvelun resurssit tulee säilyttää

Tiukentuvat resurssit ja ehdot esim. palkkatukeen, työkokeiluun ja työharjoitteluun vaikeuttavat erityisesti paljon tukea työllistymisessä tarvitsevien työllistymistä. Työvoimakoulutusta ja valmentavia ja ohjaavia palveluja ei saa vähentää osatyökykyisten ja vaikeammin työllistettävien osalta.

Jos asiakkailla ei ole mahdollisuutta kokeilla omia kykyjään, selvittää mahdollisuuksiaan työelämässä ja saada koulutus- ja työelämäkokemusta, heidän opiskelu- ja työelämävalmiutensa jäävät heikoiksi. Samalla työllistymismahdollisuudet vähenevät. Myös paljon henkilökohtaista tukea työllistymisessä tarvitsevat asiakkaat tulee huomioida työvoimapalveluissa erikseen. Monet laajalle asiakaskunnalle suunnitellut palvelut (erityisesti sähköiset) eivät sovellu tai eivät riitä tälle asiakasryhmälle.

Helsinki 21. lokakuuta 2015

Jaana Pakarinen
Toimitusjohtaja
Vates-säätiö